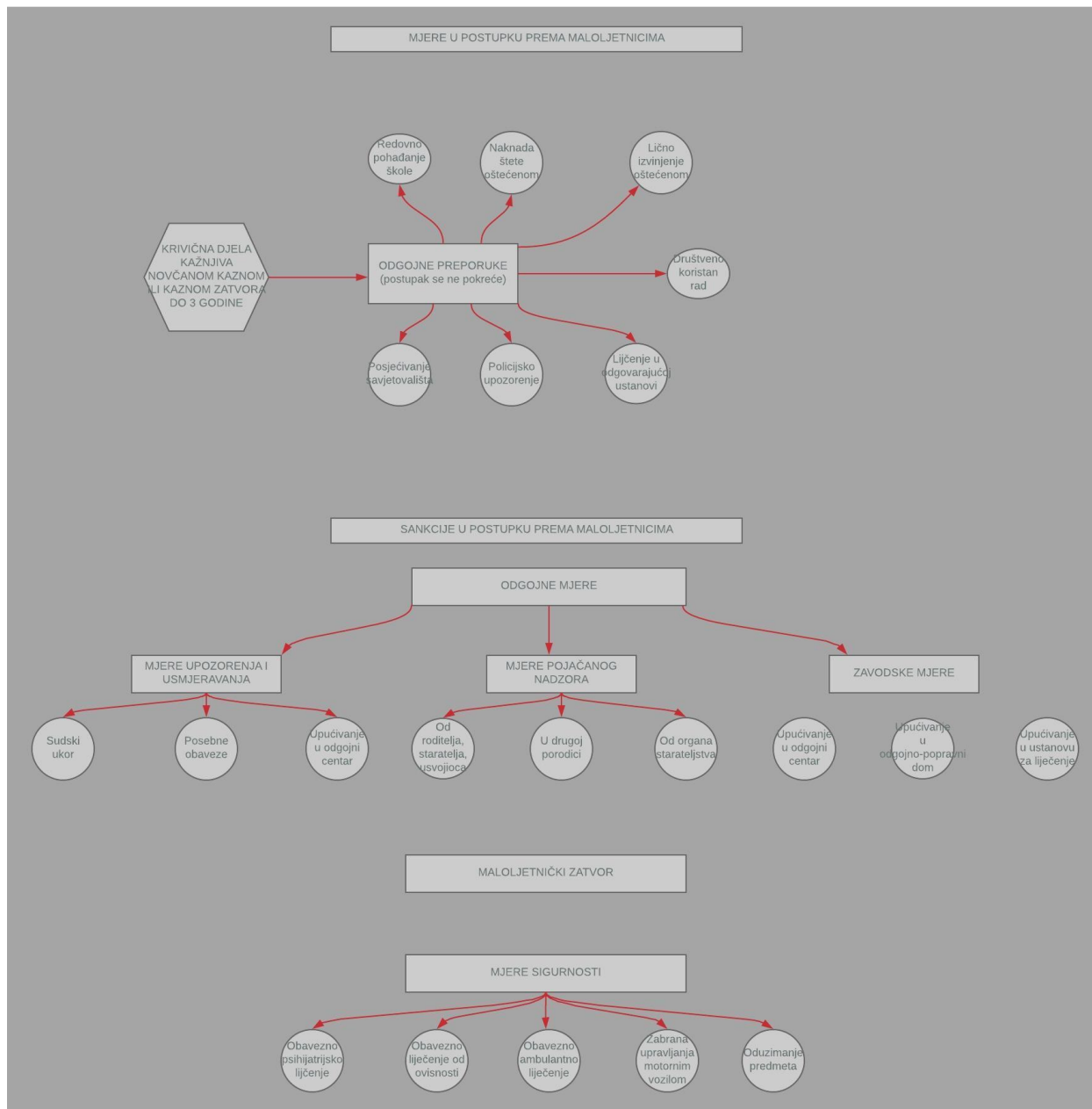

Odgojne mjere i sankcije za maloljetnike

Svrha odgojnih mjera i maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguravanjem opće i stručne izobrazbe utječe na maloljetnikov odgoj, razvoj njegove ličnosti te osobne odgovornosti. Maloljetnicima se samo u iznimnim slučajevima izriču zavodske mjere ili pritvor. Svrha sankcija protiv maloljetnih izvršioaca krivičnih djela jeste njihova rehabilitacija, preodgajanje i laka reintegracija u društvo. U toku cijelog postupka prema maloljetnicima, pravosudni organi vode računa o tome da se u što većoj mjeri izbjegnu negativni psihološki utjecaji postupka na maloljetnog izvršitelja krivičnog djela.

S ozirom na posebnu svrhu postupka prema maloljetnicima, i osjetljivosti pitanja maloljetničke delinkvencije, zakonom su predviđene posebne mjere i sankcije kojima se štite interesi maloljetnika u krivičnom postupku.

Organi uključeni u postupak prema maloljetnicima trebaju osigurati da se bez diskriminacije unapređuje osjećaj dostojanstva i lične vrijednosti djeteta, uzima u obzir uzrast djeteta, najbolji interes djeteta, njegovo pravo na život, opstanak i razvoj, da dijete u skladu sa uzrastom i zrelošću

izrazi svoje mišljenje o svim pitanjima koja se na njega odnose, pri čemu sva zalaganja trebaju voditi rehabilitaciji i njegovom preuzimanju konstruktivne uloge u društvu.¹

Odgojne preporuke se izriču maloljetnicima sa svrhom da se izbjegne pokretanje postupka i da se maloljetnik zaštiti od negativnih utjecaja izloženosti krivičnom procesu, kako bi se probudio osjećaj lične odgovornosti i spriječilo daljnje kršenje zakona. Ove mjere se izriču za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine. Uslov za izricanje ove mjere je dobrovoljno priznanje maloljetnika i izvinjenje oštećenom. Vrste odgojnih preporuka su²:

- a) lično izvinjenje oštećenom
- b) nadoknada štete oštećenom
- c) redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
- d) uključivanje u rad, bez nadoknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja
- e) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi (bolničko ili ambulantno)
- f) uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.

Pod istim uslovima se može izreći i mjera policijskog upozorenja, koja može efikasno djelovati na blaže kategorije maloljetnih delinkvenata.

Ukoliko odgojna preporuka ne bi bila dovoljna da se ostvari svrha postupka prema maloljetniku, sud na prijedlog tužioca može izreći strožije mjere, koje zavise od težine izvršenog krivičnog djela, ličnosti maloljetnika i drugih okolnosti koje su relevantne za svaki specifičan slučaj.

Kod maloljetnika se radi o odgojnim mjerama koje su kategorisane u zavisnosti od njihove svrhe i ozbiljnosti. Odgojne mjere³ su:

- a) mjere upozorenja i usmjeravanja: sudski ukor, posebne obaveze i upućivanje u odgojni centar
- b) mjere pojačanog nadzora: pojačani nadzor od roditelja, usvojitelja ili staratelja; pojačani nadzoru drugoj porodici i pojačani nadzor nadležnog organa socijalnog staranja
- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojno-popravni dom i upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje.

¹Član 1., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

²Član 26., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

³Član 32., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

Mjere upozorenja i usmjeravanja izriču se kada je potrebno i dovoljno takvim mjerama uticati na ličnost i ponašanje maloljetnika.

Mjere pojačanog nadzora izriču se kada za odgoj i razvoj maloljetnika treba poduzeti trajnije mjere odgoja, preodgoja, uz odgovarajući stručni nadzor i pomoć, a nije potrebno potpuno odvajanje maloljetnika iz dotadašnje sredine.

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir uzrast i zrelost maloljetnika, druge karakteristike njegove ličnosti i stepen poremećaja u društvenom ponašanju, njegove sklonosti, težinu djela, pobude iz kojih je djelo učinio, sredinu i prilike u kojima je živio, dosadašnji odgoj, njegovo ponašanje nakon izvršenja krivičnog djela, da li mu je ranije bila izrečena krivična sankcija, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na izbor one odgojne mjere kojom će se moći najbolje ostvariti svrha odgojnih mjera.

Samo u iznimnim slučajevima, sud maloljetniku može izreći kaznu maloljetničkog zatvora.⁴ Kazna maloljetničkog zatvora koja se izriče maloljetnom učiniocu krivičnog djela ne može biti duža od deset godina, a izriče se na pune godine ili na mjesece. Za krivično djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, maloljetnički zatvor može trajati do deset godina.

Maloljetniku i mlađoj punoljetnoj osobi kojima je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora može se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći jedna ili više mjera sigurnosti.⁵

Prema maloljetniku se mogu izreći sljedeće mjere sigurnosti:

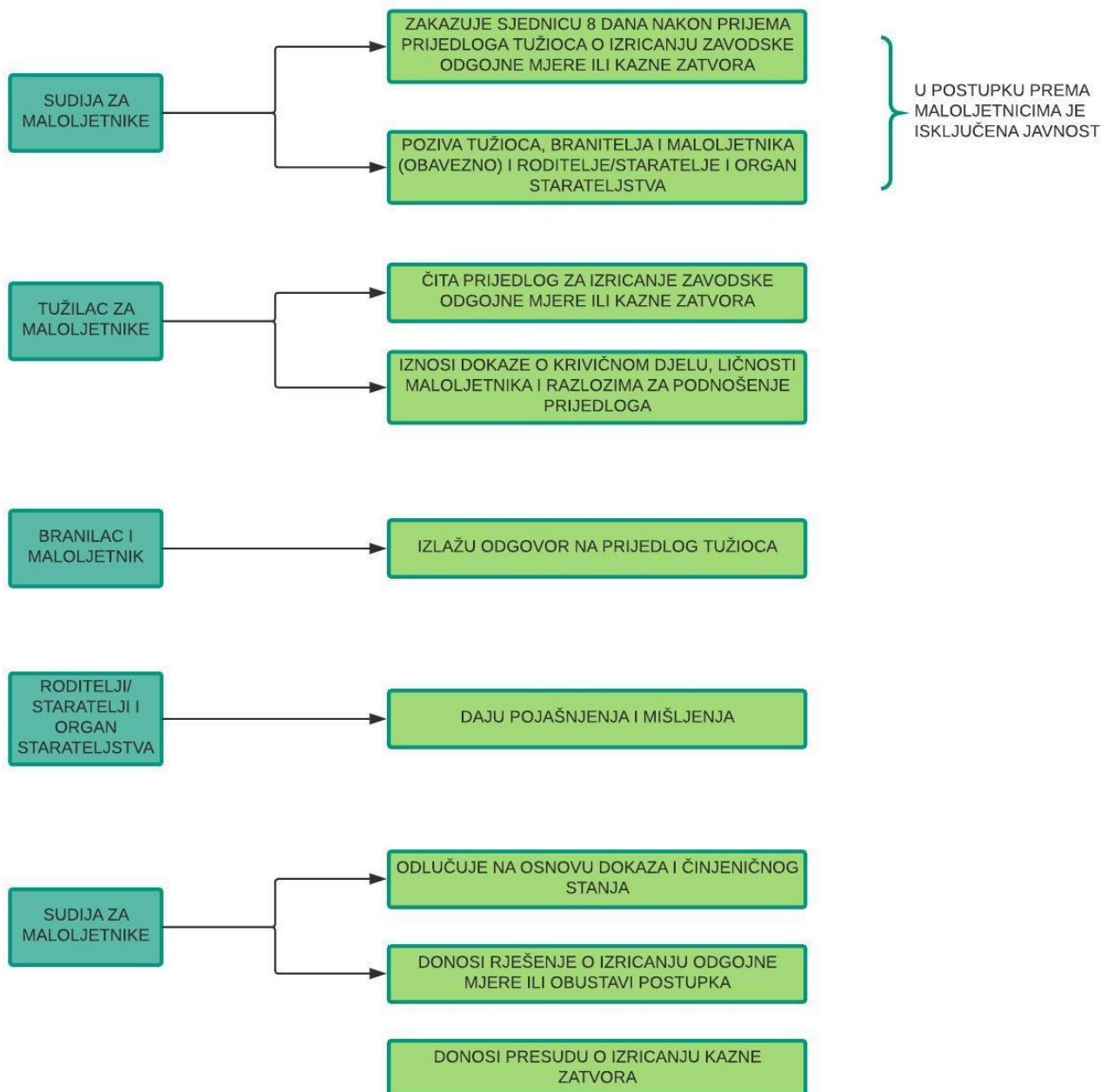
- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) obavezno ambulantno liječenje na slobodi;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom i
- e) oduzimanje predmeta.⁶

⁴Član 51., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

⁵Član 62., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

⁶Član 61., Zakon o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku

ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU TUŽIOCA NA GLAVNOM PRETRESU

POČETAK POSTUPKA PREMA MALOLJETNOM POČINITELJU KRIVIČNOG DJELA
-nakon otkrivanja krivičnog djela, a prije pripremnog postupka-

